

УДК 338.246:339.137.2

ВПЛИВ КОНКУРЕНЦІЇ НА ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Цюцюна С.В.

*к.е.н., доцент кафедри обліку і загальноекономічних дисциплін, Відкритий міжнародний Університет розвитку людини «Україна» Інститут економіки та менеджменту, м. Київ, вул. Львівська 23, 03115, Україна,
тел.: (044)-409-27-62, e-mail.: s98754321@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7069-4154, DOI : <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-221-229>*

INFLUENCE OF COMPETITION ON INNOVATIVE ACTIVITY OF ENTERPRISE

Tsiutsiupa S.

*candidate of economics, associate professor of the department of accounting and general economic disciplines, Open International University of Human Development "Ukraine" Institute of Economics and Management,
Kyiv, st. Lviv 23, 03115, Ukraine
tel.: (044)-455-57-57, e-mail.: s98754321@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7069-4154, DOI : <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-221-229>*

Анотація. У статті розглянуто особливості конкуренції в сучасних умовах ринкового середовища, відзначено її важливий вплив на діяльність підприємства, узагальнено ключові умови забезпечення вищої конкурентоспроможності підприємства, визначена необхідність впровадження інновацій для досягнення кращих результатів у конкурентній боротьбі, наведено характеристику основних моделей інноваційного розвитку підприємств. Встановлено, що проблема активізації інноваційної активності українських підприємств набуває принципового значення в контексті проведення ринкових реформ в Україні та підвищення ефективності господарювання. Переваги інноваційного фактора в забезпеченні конкурентоспроможності підприємства на ринку є постійні нововведення. У статті зазначається, що головним фактором успішної діяльності підприємства на ринку є постійні нововведення. У зв'язку з підвищенням вимог споживачів, скорочення життєвого циклу товарів чи послуг і загострювання конкуренції на ринку підприємства вимушені постійно покращувати свої товари і послуги, а також розробляти нові. Тому підприємство повинно мати сукупність різних інноваційних проектів, який необхідно безперервно поповнювати. Важливим аспектом дослідження є думка про те, що застосування інновацій у своїй діяльності допоможе вітчизняним підприємствам не лише налагодити внутрішні процеси з виробництва продукції за рахунок прогресивних технологій, а й сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності та збереженні конкурентних переваг у часі. Розглядаючи конкурентоспроможність підприємства чи галузі, не можна оминати увагою її дуалістичний характер. Адже існує два полюси «привабливості» ринкових пропозицій: за ціною та за якісно-технічними характеристиками продукції. Відповідно, підприємство може бути конкурентоспроможним за ціною, за якісно-технічними характеристиками продукції та одночасно і за ціною і за якісно-технічними характеристиками продукції. Підприємство, яке використовує інноваційні процеси у своїй діяльності володіє конкурентоспроможною перевагою до тих пір, поки зберігається конфіденційність впроваджених на ньому інновацій. Це аргументується тим, що практично будь-яке досягнення можна повторити.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, підприємство, інновації, інноваційна діяльність, інноваційний процес, ринкова економіка.

Формули: 0, рис.: 0, табл.: 1, бібл.: 8

Annotation. In the article the features of competition are considered in the modern terms of market environment, its important influence is marked on activity of enterprise, the key terms of providing of higher competitiveness of enterprise are generalized, certain necessity of introduction of innovations for achievement of the best results in competitive activity, description of basic models of innovative development of enterprises is resulted. It is set, that the problem of activation of innovative activity of the Ukrainian enterprises gets the value of principle in the context of carrying out market reform in Ukraine and increase of efficiency of manage. Advantages of innovative factor in providing of competitiveness of enterprises today are obvious. In the article is marked, that the permanent innovations are the main factor of successful activity of enterprise at the market. In connection with the increase of requirements of users, abbreviations of life cycle of commodities or services and sharpening of competition at the market of enterprise are forced constantly to improve the goods and services, and also to develop new. Therefore an enterprise must have the aggregate of different innovative projects, which it is necessary continuously to fill up. Thought about that

application of innovations in the activity will help domestic enterprises not only to put right internal processes from production of goods due to progressive technologies, but also will be instrumental in the increase of level of competitiveness and saving of competitive edges in time is the important aspect of research. Considering the competitiveness of the enterprise or industry, it can not be ignored its dualistic nature. After all, there are two poles of "attractiveness" of market proposals: for the price and for the qualitative and technical characteristics of products. Accordingly, an enterprise can be competitive at the price, for the qualitative and technical characteristics of the products, and at the same time both for the price and for the qualitative and technical characteristics of the products. Enterprise which uses innovative processes in the activity owns competitive advantage until confidentiality of innovations inculcated on him is saved. It is argued to those, that practically any achievement can be repeated.

Keywords: competition, competitiveness, enterprise, innovations, innovative activity, innovative process, market economy.

Formulas: 0, fig.: 0, tabl.: 1, bibl.: 8

Постановка проблеми. Останнє десятиліття для підприємств України характеризувалось значною кількістю можливостей та викликів, які потрібно було долати для підтримання стабільності розвитку. Кризові явища в економіці супроводжувались поширенням досягнень науково-технічного прогресу, без яких забезпечити міцні конкурентні позиції досить складно. Переважна більшість підприємств, що прагнуть задовольняти потреби споживачів на інноваційній основі, шукають різні джерела залучення інвестицій, за рахунок яких можна адаптувати виробничо-господарські процеси для забезпечення їх відповідності зростаючим умовам конкуренції. Залучення інвестицій разом із активним формуванням власного капіталу для фінансування проектів довгострокового розвитку є запорукою успіху у конкурентній боротьбі, отримання прибутків та ефективної діяльності.

Конкуренція вимагає впровадження в діяльності підприємств відповідних інноваційних досягнень, що стосуються оновлення виробничого обладнання, техніки та технологій, виробничих будівель та приміщень, інформаційних ресурсів, управління персоналом та підприємством в цілому. Значна їх кількість надходить із-за кордону, оскільки українські потужності неспроможні в повній мірі задовольнити потреби бізнесу у новітніх засобах для виробництва продукції чи створення послуг, здатних забезпечити міцні конкурентні позиції. Для всіх підприємств важливо розробляти проекти інноваційного розвитку, оскільки в умовах міжнародного конкурентного

середовища, навіть у короткостроковій перспективі, не можна отримати бажаних доходів і прибутку без залучення інновацій. Зважаючи на означене, існує потреба у науковому та практичному обґрунтуванні взаємозв'язку між конкуренцією та інноваційною діяльністю підприємства, тому тема статті є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних, методичних і методологічних аспектів взаємозв'язку конкуренції з інноваційною активністю підприємств останніми роками приділяється значна увага з боку багатьох авторів, серед яких: Р.П. Грецький, В.В. Джеджула, І.Ю. Єпіфанова, О.Г. Цвик, В.В. Зянько, І.Ю. Єпіфанова, О.В. Клепікова, Д.М. Куніна, Д.А. Панасенко, С. В. Позняк, О.М. Романюк, Н.П. Шведа та інші. Зазначені вчені сформували значний доробок у сфері формування теорії управління інноваційною діяльністю підприємств в умовах конкурентного середовища.

Незважаючи на велику зацікавленість вчених до вивчення питання впливу конкуренції на інноваційну активність підприємств, можна говорити про відсутність системних досліджень, що дозволять зрозуміти детальні зв'язки між інноваційною діяльністю підприємств та умовами конкуренції на ринку. Зазначене негативно впливає на результативність впровадження нововведень і обумовлює необхідність подальших досліджень особливостей інноваційної активності підприємств під впливом конкуренції, а тому обрана тематика статті дозволить

розширити існуючі напрацювання у зазначеному напрямку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є характеристика особливостей конкуренції в сучасному ринковому середовищі, визначення її особливостей та значення інновацій у здобутті підприємствами кращих конкурентних позицій і вищої конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Конкуренція є основним інструментом регулювання ринкової економіки і важливою частиною ринкового середовища діяльності промислового підприємства. Наслідком конкуренції є, з одного боку, загострення виробничих і ринкових відносин, а з іншого - підвищення ефективності господарської діяльності, прискорення НТП. Конкуренція відноситься до неконтрольованих факторів, які впливають на діяльність організацій і які не можуть управлятися організацією. Ринковий механізм конкуренції має основостворююче значення для підприємницької діяльності, що визначає як неминуче системне значення умов конкуренції для концептуального обґрунтування підприємницької етики. Поняття «конкуренція» пов'язане з такими поняттями як «ринок» і «товарне виробництво». Конкурентні відносини виникли одночасно з ринковими, проте перші теоретичні положення конкурентної боротьби були сформульовані лише в XVIII ст. прихильниками класичної політичної економії [1].

Конкуренція є необхідною і найважливішим елементом ринкового механізму господарювання, але характер і форми її на різних ринках і в різних ринкових ситуаціях неоднакові. В умовах ринкової економіки конкуренція є важливим механізмом економічних зв'язків між виробниками та споживачами. Хоча конкуренція і пов'язана з певними витратами (зокрема, з посиленням соціально-економічної диференціації в суспільстві), вона забезпечує чималий економічний ефект, стимулюючи зниження цін, підвищення якості та

асортименту випускаємої продукції, впровадження науково-технічних досягнень [6].

Економічна конкуренція є одним з регуляторів пропорцій суспільного виробництва, що стимулює його ефективність, фактором утворення середньої норми прибутку, формування ринкової вартості товару, диференціації товаровиробників за доходами, реалізації матеріального інтересу товаровиробників. Конкуренція як засіб успішного функціонування ринкової економіки в усіх своїх конкретних проявах спирається на об'єктивні процеси й закономірності, не вступає в суперечності з основними тенденціями прогресу продуктивних сил. Конкуренція - економічний процес взаємодії, взаємозв'язку і боротьби між підприємствами, що виступають на ринку з метою забезпечення кращих можливостей збуту своєї продукції, задоволення різноманітних потреб покупців і одержання найбільшого прибутку.

Об'єктивною необхідністю, що на практиці виступає як наслідок економічної конкуренції товаровиробників, є постійне прискорення процесів оновлення виробництва й продукції. Отже, конкуренція диктує жорстку технологічну дисципліну, вимагає високої якості виробів, сучасного дизайну, здатності передбачати перспективні потреби, а не лише торгувати тим, що виробляється і поки що знаходить попит.

Проблема активізації інноваційної активності українських підприємств набуває принципового значення в контексті проведення ринкових реформ в Україні та підвищення ефективності господарювання. Переваги інноваційного фактора в забезпеченні конкурентоспроможності підприємств сьогодні є очевидними, а його вплив на виробництво - радикальним і комплексним. Варто наголосити, що володіння інноваціями, які є стимуляторами розвитку підприємства, забезпечує перемогу в конкурентній боротьбі. Інноваційні проблеми набувають

специфічного характеру в період ринкової трансформації. Світовий досвід показує, що вихід з економічної кризи неможливий без активізації інноваційної діяльності [2]. Для більшості підприємств інновації стають головним фактором розвитку. У науковій думці Заходу акцент роблять не на ціновому механізмі конкуренції, а на інноваційних процесах, пов'язаних з поліпшенням усього виробничо-господарського потенціалу підприємства. Вітчизняні науковці також намагаються обґрунтувати національні інноваційні пріоритети, знайти дійові механізми залучення та ефективного використання інновацій.

Конкуренція – це рушійна сила ринкової економіки, яка спонукає до створення нових видів товарів та послуг, підвищення якості існуючих, зниження цін, економію обмежених ресурсів і підвищення соціально-економічного розвитку. Головною стратегічною метою є отримання та закріплення конкурентних переваг, які забезпечують лідерство на ринку. Конкуренція через реалізацію концепції лідерства призводить до появи все більш передових технологій, нових видів бізнесу і досягнення унікальних конкурентних переваг.

За сучасних умов перед керівництвом будь якого підприємства постають наступні основні завдання [3]:

- забезпечити життєздатність свого підприємства в умовах конкуренції;
- максимізувати прибуток в конкретних умовах господарювання;
- розробити і послідовно реалізувати програму розвитку колективу;
- постійно удосконалювати всю діяльність підприємства на основі застосування найбільш сучасних методів управління;
- систематично розроблювати і впроваджувати в практику підприємства більш прибуткові форми бізнесу тощо.

Слід зазначити, що в сучасних умовах в стратегії багатьох підприємств відбувається переорієнтація, тобто перехід від використання економічного ефекту крупномасштабного виробництва до більш

ціленаправленої інноваційної стратегії. Таким чином, нововведення (інновації) являють собою важливіший засіб забезпеченості стабільності господарського функціонування економічного зростання і конкурентоспроможності в наукоємних галузях.

Сучасні ринкові умови вимагають від вітчизняних підприємств рішучих механізмів реагування на стрімкий темп змін, які диктує зовнішнє середовище. Такий механізм реагування передбачає ефективну масштабну боротьбу за конкурентні позиції підприємства. Здатність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища і забезпечувати при цьому належний рівень конкурентних переваг інтерпретують як конкурентоспроможність підприємства.

Для забезпечення стабільної можливості постійно конкурувати з іншими з метою охоплення лідируючих позицій на ринку, підприємству потрібно постійно вдосконалюватись та розширювати перелік власних переваг над конкурентами, що неможливо без впровадження інновацій. Дуже часто конкурентну перевагу визначають як здатність фірми стабільно отримувати більш високі прибутки, ніж конкуренти в галузі. Проте головна мета підприємства - не просто отримати прибуток, а закріпити її конкурентну перевагу. Тому дуже часто керівники можуть відмовитись від отримання прибутку сьогодні з метою інвестицій в частку ринку, технології, лояльність клієнтів або додаткові виплати персоналу для зміцнення конкурентної переваги в майбутньому.

Ключовими умовами досягнення вищого рівня конкурентоспроможності є [7]:

- оволодіння новими знаннями ефективної конкурентної боротьби;
- створення конкурентних переваг шляхом застосування інновацій, нових технологій, здобутих знань та інформації;
- адаптувати інновації до існуючих на підприємстві процесів;

- утримувати власні конкурентні переваги, оскільки будь-яке досягнення конкуренти можуть повторити.

Євразійська рада зі стандартизації, метрології та сертифікації визначає інновації як нові або вдосконалені технології, види продукції або послуг, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що сприяють забезпеченню конкурентоспроможності технологій, продукції та послуг на ринку [4]. Саме інновації сприяють модернізації всього підприємства, що сприяє його організаційному розвитку.

Інновації та конкуренція взаємопов'язані. Перевагу в конкурентній боротьбі отримують саме ті учасники ринку, які займають активну позицію у використанні інновацій. Як зазначають вчені, конкуренція не дістається у спадок, не є наслідком наявних ресурсів або робочої сили, а ґрунтується на постійному використанні інновацій [5]. Конкуренція і конкурентоспроможність залежить від здатності підприємств швидко застосовувати інновації, модернізуючи своє функціонування. Утримання конкурентних переваг стає можливим завдяки постійній спрямованості на пошук, здійснення і впровадження інновацій. Таким чином, фундаментом конкурентних переваг є процес безперервного стимулювання оновлення і вдосконалення, рушійною силою якого виступають інновації.

Існує чітка залежність між конкурентними позиціями підприємства та її інноваційним потенціалом, можливостями здійснювати нововведення. При цьому, слід підкреслити і соціальну значущість нововведення: інноваційний процес забезпечує зайнятість безпосереднім його учасникам, а також нові продукти більш повно задовольняють потреби населення і стимулюють підвищення рівня життя.

Процес нововведень охоплює практично всі сторони виробничо-господарської діяльності підприємства.

Управління інноваційною діяльністю є, таким чином, комплексною проблемою, що пронизує всі функціональні сфери – планування, наукові дослідження і розробки, виробництво, маркетинг, збут тощо. Разом із тим, і нововведення носять різний характер, відрізняються за масштабами, сфері застосування, глибині впливу на виробництво і економічними наслідками.

Кінцева мета інновацій – збільшення маси і норми прибутку за рахунок підвищення конкурентоспроможності товару, розширення ринку збуту і забезпечення стійкості роботи підприємства. Іншими словами, покращення фінансового стану підприємства може бути досягнуто за рахунок підвищення якості, реалізації політики ресурсозбереження, збільшення програми випуску конкурентоспроможного товару, організаційно-технічного і соціального розвитку підприємства [8].

Нововведення виступають, як правило в формі інноваційних проєктів. Інноваційний проєкт охоплює весь цикл від виникнення ідеї новини до її практичної реалізації підприємством на ринку. Таким чином, інноваційний проєкт орієнтований на споживанні ринку, на конкретних споживачів.

Головним фактором успішної діяльності підприємства на ринку є постійні нововведення. У зв'язку з підвищенням вимог споживачів, скорочення життєвого циклу товарів (послуг) і загострювання конкуренції на ринку підприємства вимушені постійно покращувати свої товари і послуги, а також розробляти нові. Тому підприємство повинно мати сукупність різних інноваційних проєктів, який необхідно безперервно поповнювати.

Реалізація цих проєктів є умовою виживання підприємства в ситуації, що склалася. Велике значення має здатність підприємства ефективно управляти реалізацією відібраного інноваційного проєкту.

Враховуючи вплив інновацій на конкурентоспроможність, доцільно виділити два їх основних види [3]:

1. Зростаючі інновації (incremental innovation) - це інновації з метою удосконалення існуючої продукції та наявних на підприємстві технологій і процесів. Вони забезпечують послідовний, лінійний вплив на зростання конкурентоспроможності підприємства.

2. Радикальні інновації (radical innovation). Цей вид інновації передбачає появу нового способу виробництва чи раніше невідомого продукту, які започатковують або дають імпульс розвитку нової галузі, нової концепції бізнесу. Їх стрибкоподібний, загалом революційний характер викликає те, що вони забезпечують часто порівняно тривалу конкурентну перевагу, створюючи нові умови конкуренції.

Як свідчить світова практика, ефект інноваційної діяльності підприємства з точки зору його конкурентоспроможності має три складові [4]:

1. Підвищення конкурентоспроможності продукції, що створює конкурентні переваги на найближчу і середньострокову перспективу.

2. Поява нових споживчих потреб, що створює конкурентні переваги на віддалену перспективу.

3. Підвищення ефективності виробництва, яка своїм впливом трансформує конкурентоспроможність продукції в конкурентоспроможність підприємства.

Відповідно до цього, застосування інновацій у своїй діяльності допоможе вітчизняним підприємствам не лише налагодити внутрішні процеси з виробництва продукції за рахунок прогресивних технологій, а й сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності та збереженні конкурентних переваг у часі. Підприємство, яке використовує інноваційні процеси у своїй діяльності володіє конкурентоспроможною перевагою до тих пір, поки зберігається

конфіденційність впроваджених на ньому інновацій.

Більшість вітчизняних підприємств розуміють значимість інновацій у контексті підвищення конкурентоспроможності, але проявляють це лише у заміні морально застарілого обладнання більш новим. Враховуючи стрімке «старіння» існуючих та розвиток нових технологій у більшості галузей, цього не достатньо. Задля підвищення рівня конкурентоспроможності підприємствам необхідно постійно слідкувати за інноваційним розвитком та впроваджувати інновації, випереджаючи конкурентів.

Управління інноваційним процесом має бути зорієнтоване на створення умов для активного пошуку перспективних розробок та забезпечення їх фінансової підтримки у процесі комерціалізації. Це передбачає здійснення маркетингових досліджень з метою встановлення доцільності освоєння нововведень, а також визначення ринкової стратегії, часу виходу на ринок, масштабності входження, застосування тих чи інших інструментів маркетингу тощо.

Вибір напрямків інноваційного розвитку підприємства передбачає постановку цілей і завдань інноваційного розвитку в межах обраної місії (конкретних інноваційних орієнтирів), аналіз внутрішніх та зовнішніх умов господарювання, пошук ресурсів для інноваційної діяльності та їх ефективний розподіл, генерування альтернативних варіантів, їх оцінювання, ранжування за пріоритетністю впровадження та остаточний вибір ефективних напрямків інноваційного розвитку.

Модель інноваційного розвитку при цьому повинна відображати не лише сильні та слабкі сторони підприємства, його можливості та загрози успішній діяльності, але насамперед тенденції ринку, що стосуються очікувань споживача та пріоритети соціально-економічного розвитку, які все більше відображають вимоги до

ресурсозбереження й ефективного обміну результатами діяльності [3].

Для ефективної інноваційної діяльності велике значення має вибір її моделі. Наприклад, у підприємств існує можливість використання декількох типів інноваційного розвитку, що зумовлюється специфікою різних моделей, особливостями галузі, неоднорідністю науково-технічного потенціалу підприємств, їх територіальним

розташуванням та географією збуту продукції, характером реагування на потреби і умови суспільного розвитку та залежить від конкретних проблем, що стоять перед підприємствами.

Можливі моделі інноваційного розвитку підприємств та їх характеристика узагальнено відображена в табл. 1, в якій також наведено мету і результати обраної моделі розвитку.

Таблиця 1

Характеристика основних моделей інноваційного розвитку підприємств

№	Модель	Характеристика	Мета	Результат
1	Державної підтримки	Виконання держзамовлень за рахунок коштів державного бюджету	Вирівнювання науково-технічного потенціалу України і розвинених країн світу; забезпечення продовольчої безпеки держави	Забезпечення населення продуктами; розроблення і виробництво конкурентноздатної продукції для задоволення внутрішніх потреб та виходу на світовий ринок
2	Локального інноваційного середовища	Концентрація наукового, виробничого та фінансового потенціалу, об'єднаних єдиним процесом інноваційного розвитку підприємства	Розроблення нових продуктів, техніки, технологій	Стратегічні випереджаючі інновації з метою одержання вирішальних конкурентних переваг на ринку в перспективі
3	Внутрігалузеві кластери	Поєднання галузевої науки, досліджень, розробки і виробництва у єдиний інноваційний ланцюг	Концентрація матеріально-технічних і фінансових ресурсів на вирішенні проблем розвитку промисловості	Вивчення конкурентних переваг; розроблення і трансфер нових технологій та продуктів
4	Розвиток міжгалузевих науково-технічних комплексів	Створення інноваційної системи за умови інтеграції всіх характерних чинників впливу на виробничу діяльність. Тісна взаємодія підприємства з науковими установами, вузами, іншими підприємствами та організаціями	Підвищення якості науково-технічного потенціалу при мінімальних витратах ресурсів; трансфер технологій; ефективність науково-технічного потенціалу за умови задіяння міжгалузевих відносин	Реакція на зміни у зовнішньому середовищі та нові перетворення, здійснені конкурентами; дифузія інновацій, розвиток взаємозв'язків та співпраці з машинобудівним сектором та АПК
5	Світове співробітництво	Міжнародне науково-технічне співробітництво	Підвищення якості вітчизняного наукового потенціалу; Впровадження передових світових досягнень; допомога материнських компаній	Широкий обмін науковими результатами і технологіями; використання передового світового досвіду
6	Змішана модель	Узгоджене поєднання елементів попередніх моделей	Задоволення різнобічних інноваційних інтересів підприємств	Гармонійний інноваційний розвиток підприємства

Джерело: узагальнено автором на основі даних [2; 3; 7]

Слід зазначити, що жодна із перших п'яти запропонованих моделей не існує самостійно, оскільки на практиці інноваційна діяльність будь-якого підприємства базується на прагненні досягнути максимально оптимального поєднання різних елементів розглянутих моделей. Крім того, будь-яке підприємство намагається диверсифікувати джерела фінансування інноваційної діяльності з метою зниження рівня ризику.

Таким чином можна стверджувати, що найбільш поширеним варіантом є змішана модель інноваційного розвитку підприємств. Водночас кожне підприємство визначає для себе провідну модель, орієнтуючись переважно на її основні можливості.

Вихідними принципами обрання певної моделі інноваційного розвитку мають бути: чітка цільова орієнтація підприємства на швидке й ефективно впровадження сучасних науково-технічних досягнень; множинність джерел фінансування; можливість охоплення максимально широкого кола технічних і технологічних новацій та можливостей їх практичного використання; адаптивність і гнучкість, що обумовлюють швидку адаптацію до динамічних змін умов зовнішнього середовища з метою підтримки максимально ефективної діяльності у майбутньому.

У сучасних умовах все актуальнішим стає завдання переходу на нову філософію ведення бізнесу, зорієнтовану на людину, її відносини у колективі та забезпечення охорони довкілля. Перспективні потреби суспільства потребують встановлення тісного взаємозв'язку науково-технічного, соціально-економічного і духовного прогресу. У процесі інноваційної діяльності важливо створити сприятливі умови для вивільнення ініціативи працівників, налагодити ефективні зворотні зв'язки як всередині підприємства, так і з його партнерами на ринку.

Вивільнений потенціал творчості працівників повинен спрямовуватися на створення унікальних якостей товарів,

тобто нової цінності для споживача із врахуванням потенціалу підприємства. Це передбачає концентрацію зусиль та творчих ініціатив колективу на потребах та очікуваннях конкретних споживачів і шляхах їх максимального задоволення. Умовами успішного розв'язання завдань є переорієнтація та перерозподіл ресурсної бази, а також мереж комунікацій і логістики для забезпечення переходу на нові товари чи послуги.

Висновки. Таким чином, конкуренція відіграє важливу роль у інноваційній активності підприємств, оскільки стимулює до впровадження у їх діяльності новітнього обладнання та технологій, здатних підвищити ефективність господарювання та зміцнити конкурентні позиції на ринку. За рахунок впровадження інновацій існує можливість підвищення конкурентоспроможності за рахунок науково-технічних, технологічних, економічних та організаційних змін у виробництві, відмінних від існуючої практики і направлених на удосконалення виробничого процесу. Характеризуючи значення конкуренції у інноваційній діяльності підприємств у контексті зміцнення конкурентних переваг, варто відзначити, що інноваційні процеси забезпечують оптимізацію організаційних форм взаємозв'язків, сприяють розвитку інфраструктури та стають підґрунтям формування ефективних мотиваційних механізмів щодо їх подальшого функціонування на ринку. Зважаючи на важливість досліджуваної проблематики потребують подальшого вивчення питання ефективності інноваційних змін у діяльності підприємства під впливом конкурентного середовища.

Література:

1. Грецький Р. Теоретичні підходи до визначення природи та сутності конкуренції. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2017. № 2. С. 35-38.
2. Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю., Цвик О. Г. Інноваційна діяльність як чинник конкурентоспроможності підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. №4. 2017. С. 5-8.
3. Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю. Інноваційна діяльність підприємств та її фінансове забезпечення

в умовах трансформаційних змін економіки України: монографія. Вінниця : ВНТУ, 2015. 168 с.

4. Клепікова О. В. Інноваційна діяльність на підприємстві як об'єкт управління. *Економіка транспортного комплексу*. 2017. Вип. 14. С. 71-76.

5. Куніна Д. М. Аналіз стану інноваційного розвитку промислових підприємств України. *Ефективна економіка*. 2014. №12. С. 14 – 18.

6. Панасенко Д. А. Конкурентоспроможність підприємства: сутнісна та функціональна характеристики. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, 2017. № 727. С. 270-276.

7. Позняк С. В. Інновації як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств. *Ефективна економіка*. №10. 2015. С. 2-5.

8. Романюк О. М., Шведа Н. П. Інновації як рушійна сила конкурентоспроможності підприємства. Матеріали Шостої Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України Чумаченка Миколи Григоровича «Інноваційний розвиток: стратегічний погляд у майбутнє» ТНТУ імені Івана Пулюя, (Тернопіль, 6 квітня 2017 року). 2017. С. 51-52.

Reference:

1. Hrets'kyu, R. (2017) "Theoretical approaches to the definition of the nature and essence of competition", *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini*. № 2. p. 35-38.

2. Dzhedzhula, V. V. Yepifanova, I. Y., Tsvyk O. H. (2017) Innovation activity as a factor of competitiveness of enterprises, *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, №4, p. 5-8.

3. Zyan'ko, V. V. Yepifanova, I. Y. (2015) Innovatsiyana diyal'nist' pidpryemstv ta yiyi finansove

zabezpechennya v umovakh transformatsiynykh zmin ekonomiky Ukrainy [Innovative activity of enterprises and its financial support in the conditions of the transformational changes of the Ukrainian economy], VNTU, Vinnytsya, Ukraine.

4. Klepikova, O. V. (2017) "Innovative activity at the enterprise as an object of management", *Ekonomika transportnoho kompleksu*, №12. p. 14 – 18.

5. Kunina, D. M. (2014) "The analysis of the state of innovation development of industrial enterprises of Ukraine", *Efektivna ekonomika*, №12. p. 14 – 18.

6. Panasenko, D. A. (2017) "The Competitiveness of the Enterprise: Essential and Functional Characteristics", *Visnyk Natsional'noho universytetu «Lvivs'ka politekhnika»*, № 727. p. 270-276.

7. Poznyak, S. V. (2015) "Innovations as a factor for increasing the competitiveness of enterprises", *Efektivna ekonomika*, №10. p. 2-5.

8. Romanyuk, O. M. Shveda, N. P. (2017) Innovations as a driving force of enterprise competitiveness. Materials of the Sixth All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of the Memory of Honorary Professor TNTU, Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine Chumachenko Nikolai Grigorovich "Innovative Development: Strategic View to the Future" Ivan Puluj Ivanov State Technical University (Ternopil, April 6, 2017). p. 51-52.

Стаття надійшла до редакції 26.03.2019 р.